

Gezonde varkens met minder antibiotica

Vandaag staat een bezoek aan het biologische varkensbedrijf van Floor de Heer in Kamerik (Utrecht) op het programma van de Universitaire Landbouwhuisdieren Praktijk in Harmelen (Utrecht). Varkensdierenarts Josine Gelauf en haar drie co-assistenten van de faculteit Diergeneeskunde, Simone, Jolanda en Jacomien, zullen het bedrijf bezoeken vanwege de verplichte vierwekelijkse bedrijfsinspectie. De redactie van *Veehouder en Dierenarts* mag mee.

GEESJE ROTGERS

De redactie is benieuwd hoe De Heer zijn varkens gezond houdt en zo het antibioticumgebruik tot een minimum weet te beperken. Het bedrijf heeft momenteel een omvang van 105 zeugen en is grotendeels gesloten.

nen bijten. "Een nadeel van een loslopende zeug in het kraamhok is betrapping, met een kreupele big als gevolg. Soms is een behandeling met antibiotica dan onvermijdelijk. Het is een utopie dat je hier zonder

antibiotica kunt. Je laat zo'n big niet lijden", zegt De Heer. In de kraamstal worden de zeugen onbeperkt gevoerd met een laag-energievoer. "Zij geven hier veel melk van", aldus de varkenshouder. Op het bedrijf worden 25 biggen per zeug per jaar gespeend. Loslopende zeugen werpen in vergelijking met vast staande iets meer levend geboren biggen (hier gemiddeld 13 stuks). De uitval onder de biggen is met zo'n 14 procent wel iets hoger dan wenselijk. Het risico op doodliggen en vertrapping blijft aanwezig. Tijdens de rondgang door de biggenafdelingen trekt een wankelende big van een week of zeven oud de aandacht. "Een big met een dronkenmansgang, wat kan dat zijn?", vraagt Gelauf aan haar co-assistenten. Het is hoogstwaarschijnlijk geen

darmaandoening. Gelauf vertelt dat er nooit speendiarree is op dit bedrijf, waarschijnlijk door de lange zoogperiode waarin de biggen langzaam wennen aan vast voer. De antibiotica worden op dit bedrijf met name ingezet tegen kreupelheden. Zo ook bij deze big.

Nagenoeg geen longaandoeningen

Longaandoeningen komen sinds de nieuwbouw in 2009 tot 2010 nagenoeg niet meer voor. De Heer heeft gekozen voor veel hoogte en kuubs in de stal met natuurlijke ventilatie. De stallen hebben wel wat weg van de nieuwe generatie ruime en lichte melkveestallen. Voor een optimaal schoorsteeneffect loopt het plafond in de afdelingen redelijk stijl omhoog, tot zo'n 6,5 meter hoogte. Dit zorgt voor voldoende frisse

lucht zonder schadelijke tocht. "Aanvankelijk hadden wij in de stallen mechanische ventilatie en dat zorgde altijd wel ergens voor ongewenste luchtstromingen. Sinds de afdelingen natuurlijk geventileerd worden, is de luchtstroom veel rustiger", ervaart De Heer. Het is jammer dat de gangbare varkenshouderij niet kan kiezen voor natuurlijke ventilatie. De regelgeving eist namelijk emissiearme stallen; de biologische houderij is hiervan uitgezonderd. De biggen vinden warmte en beschutting in de overdekte ligbedden. En voor de uitlopen hangen zware rubberen flappen. Dus geen goedkoop spul dat krom trekt en tocht doorlaat. De varkenshouder let bij de bediening van de gordijnen aan de buitenkant van de stallen goed op het weer en dan met name op de wind. Varkens zijn

Bedrijfsgegevens

FOTO: GR

Floor de Heer is varkenshouder in het Utrechtse Kamerik. Eind jaren negentig schakelde hij over op de biologische houderij. Op het bedrijf worden 105 zeugen gehouden. Een deel van de biggen wordt zelf opgefokt. Het bedrijf zit qua antibioticumgebruik in de eerste drie kwartalen van 2012 op een DDD van 4,5 en dat is laag.

Laag in dierdagdoseringen

Met een dierdagdosering (DDD) van 1,1, voor de vleesvarkens en 3,9 voor de zeugen (2011) zit het bedrijf laag in het antibioticumgebruik. Het landelijke gemiddelde voor varkensbedrijven ligt op 17,6 (2011) en de streefwaarde is vastgesteld op 10. De varkenshouder hoopt 'de DDD' dit jaar verder te verbeteren.

Bij de kraamzeugen worden nauwelijks medicijnen ingezet. Een uierontsteking, komt bijvoorbeeld nauwelijks voor. De Heer denkt dat dit komt doordat de zeugen los in het kraamhok lopen. "Beweging is goed voor de spijsvertering en de voeropname; meestal starten de zeugen na het werpen dan ook goed op. Dat was anders in de tijd dat ik nog traditioneel boerde en de kraamzeugen vast had staan. Toen waren er geregeld dieren die niet goed op gang kwamen." Als een zeug nu na het werpen niet helemaal fit is, krijgt zij een pijnstiller. "Vaak gaat het dan snel beter", zegt De Heer. Bovendien kan een loslopende zeug weglopen als de biggen in de spe-

V.l.n.r. varkensdierenarts Josine Gelauf, varkenshouder Floor de Heer, co-assistenten Simone en Jolanda.

In de hoek is een schotje geplaatst om te voorkomen dat biggen er mesten.

FOTO: GR

Co-assistenten Simone (l.) en Jacomien behandelen de wat kreupel lopende big.

FOTO: GR

wat tocht en temperatuur betreft gevoelig. De biggen worden geënt tegen circo en mycoplasma. Dit op verzoek van een van de afnemers van de biggen. Omdat vooraf niet bekend is welke biggen van het bedrijf vertrekken, worden alle biggen geënt. De Heer denkt dat de circo-enting ervoor heeft gezorgd dat de vleesvarkens tegenwoordig 100 gram (nu 830 gram per dag) harder groeien dan eerst. Verder zijn er bij de vleesvarkens nauwelijks gezondheidsproblemen, wat zich onder andere uit in weinig slachtafwijkingen.

Klauwen en vruchtbaarheid

De klauwgezondheid is op veel biologische bedrijven een punt van zorg, zo ook op dit bedrijf. Door het knijpen van de ventilatie in de winter en het optrekken van de kou vanuit de grond ontstaat condens, met name op de vloeren. Het euvel doet zich vooral voor in de dragende zeugenstal in de koude maanden. De vochtige vloeren zorgen dan voor weke klauwen met kroonrandontstekingen tot gevolg. In de hoop het probleem te verhelpen, heeft de varkenshouder onlangs isolatie en vloerverwarming aangebracht onder de ligvloeren. Met vloerverwarming en wat extra ventilatie hoopt hij de vloeren mooi droog te houden. De eerste tekenen wijzen in de gewenste richting. Op een koude dag als vandaag voelt de vloer behaaglijk aan én is hij kurkdroog. Tegen de klauwaandoeningen werd niet behandeld. Gelauf: “De klauw raakt aangetaast door het vocht en niet door een

infectieuze aandoening. Antibiotica inzetten heeft dan geen zin. Verder blijken voetbaden en voeraanpassingen bij varkens niet te werken, in tegenstelling tot bij koeien. Het enige dat tegen deze klachten helpt is de klauwen goed droog houden en rust.” Ook met de vruchtbaarheid loopt alles weer prima. In de voorzomer waren er meerdere opbrekers, wat reden was tot enige zorg. De varkenshouder vermoedt dat dit kwam door de felle zon. “Een varken is namelijk erg gevoelig voor zonnebrand: in de zomer blijven varkens niet lang in de zon, maar in het voorjaar als de zon minder warm voelt, zoeken ze te laat de schaduw op.” Dierenarts Gelauf weet dat hyperthermie de dracht kan afbreken.

Hygiëne

Alle afdelingen zijn opvallend schoon. Zelfs in de kraamhokken met zware biggen (ze blijven zes weken bij de zeug) is er nagevoel geen vuiltje te bekennen. De uitvoering van de hokken is heel belangrijk, aldus de varkenshouder. Die zijn dan ook goed uitgedacht: lang en smal. “Varkens willen hun mest het liefst zo ver mogelijk wegbrengen. Die mogelijkheid hebben ze hier, ze mesten helemaal achterin in het hok in de uitloop. In de meer vierkante hokken raken varkens hun oriëntatie kwijt, waardoor ze steeds verder naar voren mesten”, is zijn ervaring. Verder plaatst De Heer ogenblikkelijk schotjes in de schone hoeken wanneer die bevuild dreigen te worden (zie foto).

De varkens kiezen dan meteen een betere plek.

Startaartbijters

Aan de krul in de staart is te zien of een varken zich lekker voelt. “Dat is ook voor mij als dierenarts heel handig”, zegt Gelauf. Dierenarts en varkenshouder onderkennen dat staartbijten een probleem is in de varkenshouderij. Ook biologische bedrijven blijven hiervan niet gevrijwaard. Toch weet deze varkenshouder het probleem te minimaliseren. Zodra De Heer in een van de afdelingen bijterij ontdekt, wordt de dader direct opgespoord en uit het koppel verwijderd. “Als je de bijter laat lopen, volgen er al snel meer bijters”, weet hij. Kan De Heer de gemiddelde bijter typeren? “Het is bijna altijd de kleinste van de groep; hij is niet voor niets de kleinste, kennelijk mankeert het dier iets.”

Duurzaam

De zeugen gaan met 10 tot 13 worpen lang mee op dit bedrijf. Het vervangingspercentage ligt onder 20 procent per jaar. “Met een speenleeftijd van 6 weken en een worpindex van 2,1 vragen wij iets minder van de zeugen”, verklaart De Heer dit goede resultaat. Gelauf hoeft niet lang na te denken om het sterkste punt van dit bedrijf te noemen: “Deze varkenshouders acteert onmiddellijk als er iets niet goed gaat. Hij lost een probleem meteen op. Dat zie je terug in de diergezondheid.”